

باز شدن بخت در وقت اضافه

نگاهی آماری به ازدواج در خراسان رضوی که تعدادش، کاهش و میانگین سنی اش افزایش داشته است

گزارش روز

سال هاست که تحصیلات دانشگاهی اش را در رشته حقوق تمام و پس از آن هم دفتری برای خودش دست و پا کرده و مشغول وکالت است. از همان زمان هم به قول معروف، دستش به دهانش می‌رسد و در این زمانه‌ای که تنگنای معیشت، گذران روزگار را برای خیلی‌ها سخت کرده، توانسته است از پس هزینه‌هایش بر آید. خواهر و برادرش مدت هاست به خانه بخت رفته‌اند اما او با آن موهایی چونگندمی که رخسارش را به میان سالی نزدیک می‌کند، حالا در چهل و چند سالگی تازه بر سر سفره عقد نشسته است؛ نه اینکه نخواسته باشد و در تر از این هاسرو سامان بگیرد، اما گاهی وسواس خودش و گاهی هم سخت‌گیری‌های دخترخانم‌ها مانع این مسیر شده و نتیجه‌اش شده است اینکه در میان سالی‌راهی خانه بخت نشود. روایت قصه‌علی‌آقا، مثل داستان خیلی از دخترها و پسرهای این شهر است که بنا به دلایلی یا بهتر بگوییم به بهانه‌های مختلف، ازدواج را به تأخیر می‌اندازند و گاهی هم قید آن را برای همه عمر می‌زنند. نتیجه‌اش هم شده است اینکه در یک دهه گذشته علاوه بر اینکه آمار ازدواج در خراسان رضوی کاهش یافته، میانگین سن ازدواج سیر صعودی داشته است؛ اتفاقی که البته در کشور هم روند مشابهی دارد.

کاهش وصلت‌ها

رقم در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به ترتیب به ۴۹ هزار و ۴۵۰ و ۴۶ هزار و ۳۵۵ فقره کاهش یافته است. در سال ۱۳۹۹ البته اگرچه آمار ازدواج استان نسبت به سال قبل از آن کمی بیشتر شده و به ۵۰ هزار و ۴۸۱ فقره رسیده، باز هم نسبت به سال ۱۳۹۶ کاهش یافته است؛ روندی که در سال ۱۴۰۰ هم تکرار شده و در آن سال، ۵۲ هزار و ۲۱۳ فقره ازدواج به ثبت رسیده است. در نخستین سال قرن جدید، یعنی ۱۴۰۱ تعداد ازدواج‌ها نسبت به سال پیش از آن، کاهش چشمگیری داشته و به ۴۶ هزار و ۲۸۴ فقره رسیده است. تعداد ازدواج‌های ثبت شده

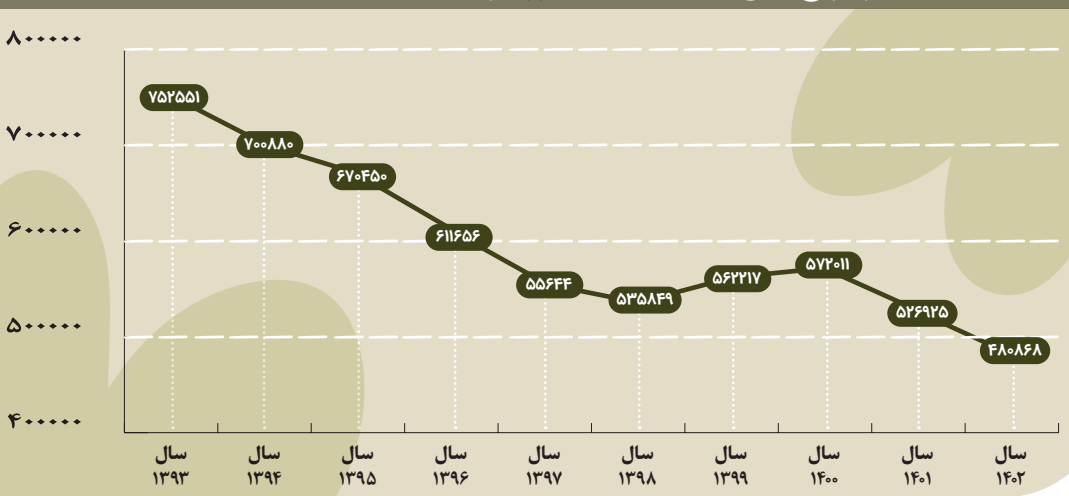
اگر به آمارهای ثبت شده ازدواج در خراسان رضوی در یک دهه گذشته نگاه کنیم، سیر نزولی آن را به چشم خواهیم دید. اگر سال مبدأ این بررسی آماری را ۱۳۹۳ در نظر بگیریم، می‌بینیم که در آن سال، ۶۹ هزار و ۲۰۰ فقره ازدواج در استان ثبت شده است؛ آماری که در سال بعد یعنی ۱۳۹۴ به ۶۰ هزار و ۴۷۲ فقره کاهش یافته و در ۱۳۹۵ به ۶۰ هزار و ۵۳۶ فقره رسیده است. براساس آمارهای ثبت شده در سال ۱۳۹۶ هم ۵۲ هزار و ۹۹۲ فقره ازدواج در استان رخ داده است. این

سن ازدواج؛ ۲ سال بیشتر

دخترها ۲۲/۳ سال بوده است. این میانگین سنی به ترتیب برای پسرها و دخترها در سال گذشته به ۲۹/۳۶ و ۲۴/۸ سال رسیده است. در کشور هم این روند افزایشی وجود داشته است؛ به عبارتی سن ازدواج دخترها که در سال ۱۳۹۳، ۲۳/۱ سال بوده،

از آمار وصلت‌ها که بگذریم، میانگین سن ازدواج در خراسان رضوی، روند صعودی داشته و در مجموع میان دخترها و پسرها به میزان حدود دو سال افزایش یافته است. اگر بخواهیم جزئی‌تر بگوییم، خلاصه‌اش می‌شود اینکه در سال ۱۳۹۳ میانگین سن ازدواج برای پسرها ۲۷/۴ سال و برای

ازدواج‌های ثبت‌شده کشور در یک دهه گذشته (فقره)

عکس: عاطفه سادات‌آرم

کاهش جمعیت جوان‌ها

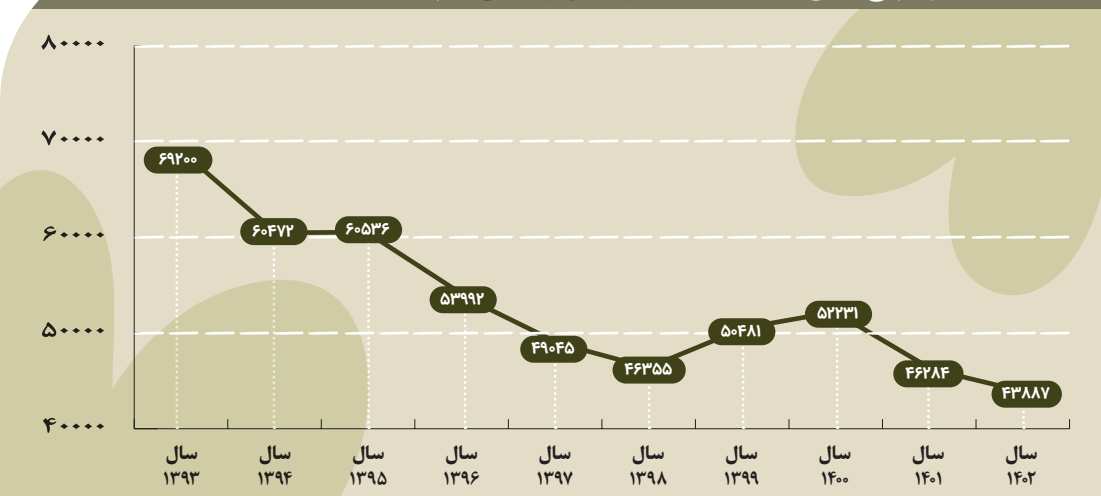
جوان کشور، کاهش نرخ ازدواج هم ادامه خواهد داشت. معنای ساده‌تر این گزارش، این است که دلیل کاهش نرخ ازدواج صرفاً عوامل اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی نبوده، بلکه جمعیت در سن ازدواج هم کاهش یافته و به تبع آن، میزان ازدواج‌ها روند کاهشی داشته است.

خرداد امسال بود که وزارت ورزش و جوانان اعلام کرد در کشور حدود ۱۲ میلیون نفر در سن ازدواج (۱۵ تا ۴۹ سال برای دختران و ۲۰ تا ۴۹ سال برای پسران) هستند و هر سال فقط حدود ۱۰ تا ۱۲ درصد این افراد متاهل می‌شوند. به بیان دیگر براساس این آمار رسمی، بین ۸۸ تا ۹۰ درصد افراد در سن ازدواج، خواسته یا ناخواسته از این قافله جا می‌مانند.

نکته درخورتوجه در گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس، تأکید بر اهمیت پرداختن به نگرش جوانان درباره اصل ازدواج و ضروری دانستن آن برای تشکیل خانواده است. اگرچه پژوهش‌های کمتری به این موضوع پرداخته‌اند، براساس پژوهشی که در سال ۱۳۹۴ در این زمینه انجام شده، حدود ۷۰ درصد از جوانان بازه سنی ۱۸ تا ۳۴ سال به ضرورت ازدواج اعتقاد داشتند، با این حال نکته مهم این پژوهش، تأیید رابطه معکوس سن و احساس ضرورت به ازدواج است. به بیان ساده‌تر، هرچه سن جوانان کمتر باشد، ضرورت ازدواج را بیشتر احساس می‌کنند. همچنین از سی سالگی به بالا، موافقت با ضرورت ازدواج کم شده و سی سالگی، سن تغییر نگرش در این زمینه است.

بررسی وضعیت مجرد هم چندان بی‌ربط به مقوله ازدواج نیست. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در گزارشی که اخیراً منتشر کرده است، طول عمر مجرد افراد در سن ازدواج، روابط با جنس مخالف در دوران مجرد و چگونگی این روابط و سبک هم‌زیستی افراد مجرد (همراه یا خانواده یا مستقل از آن) را از مهم‌ترین متغیرهای وضعیت جوانان مجرد دانسته و تأکید کرده است که دریافت دقیق وضعیت موجود، تعیین‌کننده سبک زندگی آینده این افراد، وضعیت خانواده در آینده جامعه و نیز وضعیت کلان اجتماعی است. براساس این گزارش، یکی از دلایل کاهش نرخ ازدواج در کشور، کاهش جمعیت جوان است؛ زیرا براساس داده‌های سازمان ثبت احوال، نسبت جوانی جمعیت از سال ۱۳۷۰ تا سال ۱۳۹۵ حدود ۹۸ درصد کاهش یافته است. مقصود از نسبت جوانی جمعیت هم افراد در گروه سنی کمتر از پانزده سال به‌کل جمعیت است که اگر بیشتر از چهل باشد، به معنای جوانی جمعیت است و اگر زیر چهل باشد، نشان دهنده فاصله گرفتن تناسب جمعیتی جامعه از دوره جوانی است. براساس آماری که در گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس منتشر شده، در سال ۱۳۷۰ نسبت جوانی جمعیت کشور عدد ۴۴/۲۹ بوده اما این شاخص در سال ۱۳۹۵ به عدد ۲۴/۴۵ کاهش یافته است. مرکز پژوهش‌های مجلس در ادامه گزارش خود این‌طور نتیجه گرفته است که باتوجه به کاهش شاخص جوانی جمعیت، می‌توان گفت در آینده نه چندان دور که افراد زیر پانزده سال به سن جوانی می‌رسند، به دلیل کاهش جمعیت

ازدواج‌های ثبت‌شده خراسان رضوی در یک دهه گذشته (فقره)

رئیس اندیشکده جمعیت بسیج اساتید خراسان رضوی:

توسعه باید خانواده محور باشد

افزایش سن ازدواج علاوه بر بحران‌های روحی روانی، بر فرزندآوری نیز تأثیر منفی می‌گذارد و این موضوع به ویژه در جامعه اسلامی ما اثرات متفاوتی دربر دارد؛ زیرا سن ازدواج افزایش داشته اما سن بلوغ جنسی در جامعه به شدت کاهش یافته و این ناهم‌ترازی در جامعه اسلامی، تبعاتی ایجاد کرده است.

دکتر حسنی درمیان ادامه می‌دهد: این شکاف میان بلوغ جنسی و سن ازدواج، دو قطب متفاوت را در جامعه اسلامی ایجاد می‌کند که مشکلات اجتماعی و روحی روانی آن دارای اهمیت است و باید به فکر حل مسئله بود. حل این مسئله تنها از منظر سیاسی نیست، بلکه همه جوانب باید سنجیده شود اما در وهله نخست باید مسئله براساس دین مبین اسلام به درستی درک شود. وی با بیان اینکه در دین مبین اسلام، امر «تفکر» مقدم بر «توکل» است، می‌گوید: در جوامع توسعه یافته، ارزش‌های مادی و اقتصادی و فردگرایانه بر ارزش‌های معنوی، ازدواج و ارزش اخلاقی اجتماعی اولویت پیدا می‌کند و بنابراین ازدواج به تأخیر می‌افتد. از طرفی نیاز جنسی که از سنین کم‌تر بروز می‌کند، به شکل آسیمی بارز خود را نمایان می‌کند و بر همین مبنا شاهد آزادی روابط قبل از ازدواج هستیم اما چنین نسخه‌هایی را هرگز نمی‌توان برای جامعه اسلامی پیچید؛ زیرا حاصل روابط جنسی لجام‌گسیخته در غرب محرز است و ۴۰ درصد کودکان خارج از ازدواج متولد می‌شوند.

و به ویژه در مورد زنان باگرایش به بحث برابری جنسیتی و برابری خواهی شغلی و اجتماعی، افزایش سن ازدواج نمود بیشتری دارد.

تقویت نظام حمایتی

وی با بیان اینکه در راستای کاهش سن ازدواج در کشور، نظام حمایتی باید همه‌جانبه و خانواده محور باشد، اظهار می‌کند: تأکید من در این حوزه بر خانواده محور بودن توسعه در جامعه است؛ زیرا اگر توسعه لیبرالیستی، سرمایه داری و فردگرایانه باشد، تغییری در این حوزه رخ نمی‌دهد و بنابراین در اثر توسعه یافتگی هر قدر جامعه زنان وارد بازار کار شوند و به سمت برابری جنسیتی بروند، خانه خالی از تربیت شده، فرصت تربیت درست‌گرفته می‌شود، پس در جامعه باید نظام حمایتی حاکم شود که اگر زنان وارد اشتغال و اقتصاد می‌شوند، سازوکاری باشد که بتواند از فرزندان به نحو مطلوبی در امر تربیت حمایت کند و هزینه نگهداری و تربیت آن‌ها را نیز بپردازد. این جامعه‌شناس با بیان اینکه پرداخت وام بانکی ۱۷ تا ۲۰ درصد سود، علاجه‌ای برای امر ازدواج نخواهد بود، بر لزوم واقع‌گرایی و نگرش واقع‌گرایانه برای نیل به هدف در این حوزه تأکید می‌کند.

تبعات افزایش سن ازدواج

وی به تبعات زیاد شدن سن ازدواج در جامعه اشاره و بیان می‌کند:

زهرا مرادونداد جامعه‌شناس و رئیس اندیشکده جمعیت

بسیج اساتید خراسان رضوی با بیان اینکه افزایش سن ازدواج در سه سطح، فرایند توسعه در کشورهای مختلف را تحت تأثیر قرار می‌دهد، می‌گوید: یک سطح، سطح عملیات است که تحت تأثیر عواملی مثل تحصیل صورت می‌گیرد، وقتی روند آموزش و پرورش در اثر توسعه جامعه طولانی‌تر شود، نگرش فرد به پدیده ازدواج و سن ازدواج و ارزش‌ها نیز در مقایسه با جامعه سنتی، تغییر می‌کند. دکتر غلامرضا حسنی درمیان با بیان اینکه وقتی جامعه پذیرای طولانی‌تر شود، آمادگی فرد برای ازدواج به تأخیر می‌افتد، تصریح می‌کند: در دنیا آغاز روند توسعه به طور غیرمستقیم بر افزایش سن ازدواج اثر می‌گذارد، ولی در جامعه سنتی این‌گونه نبوده است؛ به عبارت دیگر با به بلوغ رسیدن دختر و پسر، آن‌ها آماده ازدواج بودند؛ زیرا در جامعه سنتی، فرهنگ دینی و اعتقادی غالب بوده و ازدواج یک ارزش و اولویت، محسوب می‌شده است. او با بیان اینکه ازدواج به موقع در جامعه سنتی به کاهش آسیب‌های روحی، روانی و اجتماعی کمک می‌کند، می‌گوید: در جامعه سنتی، نظام خویشاوندی به تسهیل ازدواج کمک می‌کرد؛ زیرا یک سازوکار حمایتی بین خانواده‌ها وجود داشت که مسائل معیشتی و اقتصادی زوج‌ها را حل می‌کرد. دکتر حسنی با بیان اینکه جامعه ما اکنون از نظام سنتی گذشته عبور کرده و به نظام توسعه اجتماعی روی آورده است، یادآوری می‌کند: هر کشوری که توسعه را شروع می‌کند، از این موضوع متأثر می‌شود و سن ازدواج در چرخه توسعه جامعه، افزایش می‌یابد و به تبع در کشور ما نیز با گسترش شهرنشینی و گرایش به توسعه، نسبت به دهه‌های گذشته، سن ازدواج افزایش بسیار یافته است. رئیس اندیشکده جمعیت بسیج اساتید خراسان رضوی با بیان اینکه هرچه توسعه یافتگی جوامع کمتر باشد سن ازدواج هم کمتر است، بیان می‌کند: در سیستان و بلوچستان سن ازدواج کمتر از تمام نقاط کشور است؛ چرا که در این استان، ارزش‌ها و باورهای دینی هنوز هم غالب است، اما در استان‌های توسعه یافته‌تر سن ازدواج افزایش یافته است

فت و گو